

פניני חינוך מהפרשה

שינוי הקול הפנימי

חלק א'

ישנה תפיסה מוטעית הנובעת מפרשנות לא נכונה של המציאות, האומרת שאדם כועס בגלל שפלוני הכעיס אותו, אדם פגוע בגלל שפלוני פגע בו. כמובן שאי אפשר להתווכח עם העובדה שפלוני פגע או הכעיס, אך כלפי האמת הפנימית של הדברים, לא פלוני מהווה את סיבת הפגיעה והכעס וכיוצא, אלא פלוני הוא רק ה"טריגר" (מניעוגורם), הגפרור המצית ומעורר את מה שבתוכי. כשיש בתוכי כעסים, מירמור, רגישות וכדומה, אזי כאשר אני נפגש עם אמירתו או מעשיו של פלוני, הרי שתחושות אלו ששוכנות בתוכי מתעוררות וצפות.

למעשה, התגובות שלנו למצבים הם די אוטומטיים, הם נקבעים על ידי מבנה הנפש שלנו ומצב הרוח שלנו. בעת החוויה עצמה, כמובן שעוצמת התגובה שונה מאדם לאדם ותלויה באופיו ומבנה נפשו, אופן גדילתו ומצב רוחו באותו רגע בו נקלע הוא אל הסיטואציה.

על דרך הכלל, אדם בעל מבנה נפש יציב ורגוע, הנובע מאקלים חיים סביבתי תואם וטבעים מולדים, ודאי יגיב לסיטואציות באופן שונה ממי שבטבעו הוא פגוע או רגיש, כמובן שלדברים יש רמות, סיבות ונסיבות שונות.

הדברים אכן ארוכים אך ננסה לגעת בנקודה מעשית הנקראת - "שינוי הקול הפנימי".

כיצד ניתן לשנות לטובה את הקול הפנימי שבתוכנו? לראות טוב ולחשוב טוב ועוד.

כיצד ניתן לייצר אצל ילדינו או תלמידינו קול טוב וחיובי אשר ייצר אצלם מבנה נפש חיובי בבסיסו.

מעל גבי יריעה זו נשתדל לפתוח ולפתח מעט את הנושא, כיון שיש בו לנסוך כוחות לכל עובד ה', ולמען לא ניגע לריק חיו.

ונפתח נא במעשה ממנו ניתן ללמוד על חוכמתו של הרבי מרופשיץ, איש של תורה וחינוך, אשר נטע בנפש נכדו ערך ותפקיד, דבר שהביא למהפך בכוחות נפשו והביא אתו למקום שאין לתאר.

הצוואה לנכד-שמור על המנהג

מסופר על משפחה מפוארת ששמה הטוב הלך לפניו בדרום-מזרח פולין, אך למרבה הצער כמעט ונכחדה בעלות הכורת על יהדות אירופה. בתום המלחמה מצא עצמו ראש המשפחה הישיש, שריד בודד, אוד מוצל מאש, שבור ורצוף מהאובדן הגדול. לא ארכו הימים עד שהתקבלה אצלו בשורת הנחמה בדמות נכד יחיד ששרד אף הוא באורח פלא את כל מאורעות ומוראות השואה. הנצר האחרון לו ולכל משפחת אביו.

השניים עלו יחדיו לארץ הקודש והתיישבו בתל אביב. כאשר הסב שמר עליו כעל בבת עינו, מעניק לו את כל מבוקשו, כשהוא שב ואומר לו: "יקירי, אתה הנצר האחרון לכל משפחתנו. אנחנו ממשפחת הרב הקדוש רבי נפתלי מרופשיץ זי"ע. דע לך כי אחריות כבדה רובצת על כתפידך".

למגינת לב הסב, החל הנכד מתרועע עם ריקים ופוחזים בשכונה, דבר שהשפיע על התנהגותו. כאשר מלאו לו 17 שנים, נפל הסב למשכב והחל להכין עצמו לעולם האמת. ערב הסתלקותו, פנה לנכד והפקיד בפניו צוואה בעל-פה:

"ראה נכדי אהובי, אני חוזר להתאחד עם משפחתי האהובה, אך ליבי מלא חששות על אודות גורלך ועתידך. אם יש לך כלפיי אהבה או הכרת הטוב, אבקשך בקשה אחת: מקובל היה במשפחתנו מאז ומתמיד שביום שישי לא אומרים 'תחנון' גם בתפילת

שחרית, מסורת קדושה היא מהרבי מרופשיץ. לפני המלחמה רבים שמרו מסורת זו, אך היום רק מתי מעט נותרו. הרגשתי כי ניצלתי ממוות כדי לשמור את המנהג הקדוש לבית רופשיץ. בטוחני כי גם אתה ניצלת באורח פלא למען מטרה זו. אני מבקש שתקבל על עצמך את התפקיד לשמר את מנהג בית רופשיץ".

הנכד התחייב בתקיעת כף לשמר מנהג זה. והסבא עבר להדרכה מעשית: "אנא ממך, בכל הקורות אותך, הקפד נא לפקוד את בית הכנסת מידי יום שישי בזמן תפילת שחרית. לאחר חזרת הש"ץ, תדפוק על הבימה ותכריז: כאן לא אומרים היום 'תחנון', אם ישאלו אותך לפשר ההודעה, תסביר שזה מנהג קודש של סבך, הרבי מרופשיץ זי"ע".

בימי האבל על הסב, סיפר הנכד בהתרגשות לכל מי שנקרה בדרכו אודות הצוואה הייחודית שהותר לו סבו. השומעים הרימו גבה: וכי לא יכול היה לבקש ממנו בקשה משמעותית יותר? מדוע מכל ההלכות והמנהגים, בחר דווקא במנהג שלא לומר תחנון בבוקר ערב שבת? אך שמרו את מחשבותיהם לעצמם.

לאחר הפטירה, הלך הנכד והידרדר, עד שסר לחלוטין מדרך אבותיו, וחדל לקיים תורה ומצוות, לא עלינו. אבל את התפקיד שהוטל עליו, מילא בנאמנות. מדי יום שישי התייצב בשטיבל החסידי הקטן בתל-אביב והכריז: כאן לא אומרים 'תחנון'. הזמן עשה את שלו. אט אט צבר ידידים בבית הכנסת ובעקבות כך זכה לחזור למקורות ולעלות על הדרך הישרה והטובה.

הסב, בתמימותו ובנאמנותו למשפחתו, קלע לנקודת האמת. דווקא מהאור הקטן צמח אור גדול. זהו סודו של התפקיד, יכול אדם להיות במצבים הקשים ביותר, במקומות הירודים ביותר, אך ברגע בו הוא מרגיש כי הוא - הוא שומר החותם! הוא נושא בתפקיד בלעדי שאיש בעולם לא יוכל לשאת מבלעדיו, אזי קיום התפקיד מרומם אותו להכרה בערך עצמו ומעורר סיפוק נפשי.

לא צריך להיות ילד ניצול שואה או קרוב משפחתו של הרב הקדוש מרופשיץ זי"ע כדי להכיר בתפקיד הייחודי שנוצר בשבילנו. חייב אדם לומר: "בשבילי נברא העולם"! לכל יהודי תפקיד ייחודי כאילו הוא יחידי בעולם, וכל יתר הברואים נבראו לסייע בידו להשלים את התפקיד.

באמצעות פעולה קטנה, אך משמעותית, אפשר להשריש מסר בנפשו של צעיר וליצור בתוכו **קול פנימי** משמעותי שרק ילך ויחזק את חוסנו, יגבש ויעצב את חוסן נפשו להיותו קרוב יותר אל האמת, כפי שראינו במעשה הנ"ל, אלו תוצאות מופלאות ופלאיות גרם הסב לנכדו.

"כנראה יש לך פצעים בפה"...

סיפר הגה"צ רבי ראובן קרלינשטיין ("יחי ראובן" על פרשת מטות): באחת השנים, ניגש בחור למשמשו של מרן הגראי"ל שטיינמן, ר' יצחק לוינשטיין, ואמר לו: "תשמע, אני רוצה כעת להיכנס אל הרב, אבל רצוני כי תבטיח לי, שלא תפריע לי לדבר כל אשר עם לבבי".

"מדוע אפריע לך?"

"כי אני רוצה לשפוך כל מה שיש לי בלב, הכל!"

הוא חשב לעצמו, מה כבר הבחור יכול לומר. אמר לו: "היכנס".

הבחור נכנס לחדרו של מרן הגראי"ל והציג לו תמונה של בשר מבושל. שאל אותו הרב: "מה זה?" "זה בשר מאוד מאוד טעים. האם הרב רוצה שאני אביא לו כזה בשר לאכול, ושהרב ידע שאני יכול להביא לו בשר משהו משהו", אמר הבחור.

"לא. אל תביא", השיב הגראי"ל.

"אולי גלידה, אני יכול להביא בחנות יש גלידות מאוד טעימות"...

הגראי"ל תמה מה רצונו של הבחור, שהשיב לו מעומק ליבו: "ראש הישיבה! אני מסתובב כבר עשר שנים בישיבות, ואין לי טעם בגמרא, אין לי טעם. רק בבשר ובגלידה. מה אני יכול לעשות שאין לי טעם בתורה. אין לי שום טעם. מסבירים לי 'תראה, תראה, כל כך מתוק' – אבל אצלי זה לא מתוק. אני אומר לראש ישיבה, אם הוא רוצה, אני אביא לו סטייק ויראה שסטייק כן טעים לכל הדעות..."

הגראי"ל אמר לו: "איני צריך שתביא לי, כי אין לי טעם בזה, ולא צריך את זה".
 אמר הבחור: "וולי, אין טעם בלימוד. מה רוצים מהחיים שלי? אילו תביעות אפשר לתבוע ממי שאין לו טעם ברוחניות?"
 השיב לו הגראי"ל במתק שפתיו: "אולי אתה יכול להגיד לי מה האוכל הכי מתוק שיש?"
 הבחור התחיל לחשוב, והשיב: "הרב, אני לא יודע כעת לומר בדיוק, אין לי כרגע מנוחה לחשוב ולדעת את כל המאכלים הטעימים שידוע לי עליהם".

"אני כן יודע", השיב לו ראש הישיבה בנועם. "האוכל הכי מתוק, זה דבש. הוא המתוק ביותר. ואספר לך מה שהיה פעם בעירנו. יהודי קיבל אורח חשוב ורצה לכבדו, וכיון שהיה לו דבש טהור הגיש לו ואמר- 'יענקלה, קח כפית דבש ויהיה לך טעים בפה'. בסדר. יענק'ל בירך: 'ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שהכל נהיה בדברו'. הכניס את הדבש לפה ועיווה את פניו: 'מר כלענה. זה מר!'

'מר?! זה מר?! טוב אנסה אני לטעום'. המארח גם הוא בירך וטעם 'אה, דבש אמיתי! טעים מאוד. כיצד אפשר להגיד על זה מר?'

שאל אותו המארח: 'תגיד לי, אולי יש לך פצעים בפה?'

יכן בשפתיים, ובעיקר פצעים בלשון.

'אם כך, מה אתה רוצה? הפה שלך מר, לא הדבש. הפצעים הללו מאבדים לך את המתיקות של הדבש ואתה טועם בכל דבר טעם מריר!'

מרן הגראי"ל סיים את סיפורו, ופנה לבחור: "אתה אומר שאין לך טעם בלימוד, שאין לך מתיקות בתורה? – כנראה הפה שלך מלוכלך. אתה מדבר ניבולי פה, אתה שקוע בחטא, איך אתה רוצה שתהיה מתיקות בתורה?! תחזור בתשובה, יהיה לך פה נקי, תפסיק לעשות עברות. או אז, תראה איזה טעם יהיה לך בלימוד התורה!..."

אמונה איתנה-יסוד הכל

שני זייפנים פנו לאדם מסוים ואמרו לו שהם יודעים לזייף שטרות בצורה מעולה כל כך עד שאי אפשר להבחין בזיוף. הם הציעו למכור לו 100,000 ₪ מזויפים מעולים כאלה תמורת 30,000 ₪ לא מזויפים שהוא יתן להם. הלה התלבט, והאפשרות להרוויח 70,000 ₪ בקלות לא הרפתה ממנו.

שאל אותם: "איך אני יכול לדעת שבאמת אי אפשר להרגיש בזיוף?"

הללו הציעו לו שלפני סגירת העסקה הוא יבחר בעצמו כמה שטרות, ייכנס איתם לבנק, ילך לבנקאי ויבקש לפרוט אותם, הבנקאי יבדוק אם הם מזויפים, ודברי הבנקאי תהיה הוכחה לאמינותם.

אמר ועשה, ובאמת הבנקאי בדק את השטרות ולא הבחין בשום דבר חריג. הוא החליט שהוא יכול לעשות את העסקה איתם, שבר חסכון, לקח הלוואה, הביא להם 30,000 ₪, וקיבל מהם 100,000 ₪ 'מזויפים'.

נפרד מהם האיש שמח ומאושר על הרווח שעשה, והלך עם חבילת הכסף לכיוון ביתו. לפתע עוצר אותו שוטר, ושואל: מה יש לך במזוודה?

הוא עונה לו: זה כסף שלי, דמי פדיון מהעסק.

פתח השוטר את המזוודה, בדק את השטרות והודיע לו: זה מזויף!

האיש החוויר כולו, וכשהשוטר התרומם מהמזוודה אחרי בדיקה של עוד כמה שטרות הוא לא ראה מסביבו אף אחד... מיודענו נשא את רגליו ונעלם חיש קל כשהוא עצוב על הכסף שהפסיד אבל שמח שניצל משנים ארוכות בכלא...

השוטר לקח את המזוודה שמח וטוב לב וצעד לחבריו... הוא היה חלק מחבורת הפושעים... באמת אותם 100,000 ₪ היו שטרות אמיתיים. והתוכנית שלהם היתה פשוטה, כל מי שהם הצליחו לשכנע אותו להחליף את השטרות האמיתיים ב"מזויפים", היה פוגש בצאתו מהבנק "שוטר" שלא היה אלא אחד מחבורת השודדים, זה האחרון היה נותן ללקוח הזדמנות ומאפשר לו לברוח וככה הללו היו מרוויחים גם את ה-30,000 ₪...

השאלה היא למה האיש ברח? הרי אם הוא מאמין שהזיוף מושלם, בפרט לאחר שבדק את הכסף אצל בנקאי מקצועי שלא הבחין בזיוף, אז שיאמר לשוטר שזה כסף אמיתי, למה הוא מפחד? ואם הוא לא מאמין באיכות הזיוף אז למה הוא הסכים לשלם 30,000 תמורת 100,000 אלו?

אלא באמת הוא האמין שזה זיוף מושלם, אבל האמונה שלו לא היתה מושלמת! כי הוא **ידע** שזה מזויף! צריך לדעת שלעיתים הסיבה והבסיס לבעיות של האדם באמונה היא מחמת שהוא עצמו לא מאמין בצורה מוחלטת בקב"ה. אילו היה מאמין בצורה ברורה ובהירה, הרבה בעיות בחיים שלו היו נחסכות ונפתרות לגמרי.

מה עושים כשהלב סגור!?

פעמים רבות קורה שנתקלים בתופעה בה מדברים עם ילד או בחור על נושאים מסוימים, אבל נראה שהדברים לא משפיעים כלל. ואז אפשר לשמוע מפי המחנך התבטאויות כמו, 'אין עם מי לדבר' או 'הקיר ישמע ולא הוא' וכיוצא. צריך לדעת שרבותינו לימדונו שחובת המחנך או הרב היא לעשות את השתדלותו בחינוך ותו לא. (וכבר אמר מרן הגרא"מ שך זצ"ל, שעיקר התפילה צריכה להיות "ולוואי שלא נקלקל..."). אולם לגופו של עניין:

נאמר בפסוק "ושמתם את דברי אלה על לבבכם", לכאורה מדוע נאמר **על הלב ולא תוך הלב**, הרי תוך הלב זה יותר משמעותי ויותר חזק.

אולם לימדה אותנו התורה דרך בחינוך. עבודת האדם היא להשים את הדברים **על הלב** כאשר אף אם כעת הלב סגור הרי שיהיה איזה זמן שהוא ייפתח, ואז הרי שייכנסו הדברים המושמים **על הלב** אל **תוך הלב**. ומכאן באה נחמה ועידוד גדול למחנכים רבים אשר חשים לא פעם תסכול ואכזבה בעבודתם עם תלמידיהם, בכך שדבריהם נופלים על אוזניים ערלות ואטומות, ללא הבנה מינימלית ושיתוף פעולה, ואדרבה, למרות הדיבורים הוא עושה בדיוק ההיפך, כך שנדמה להם שכל ההשקעה בתלמיד נראה שהלכה לחינם. **ולא היא!**

צריך לדעת שמלבד השכר הגדול והעצום המובטח על העבודה והיגע הרב במאמץ לגדל תלמיד ולנתבו לדרך התורה והיראה, יש כאן גם עניין פנימי עמוק: ההשקעה בתלמיד לא הולכת לריק! גם אם הוא לא קיבל ולא שמע עכשיו, אי אפשר לדעת מתי, באיזה גיל, באיזו שעה, באיזה שלב בחיים הדברים יחלחלו וייכנסו אל ליבו, שהרי סוף סוף מושמים הם **על הלב**, וכאשר רק יפתח הלב הם ייכנסו, ויחוללו את השינוי והמהפך. מחנך יקר, זכור! זכות היוצרים הזו שייכת לך!!

פעמים רבות שמעתי מאבי מורי שליט"א, אשר כל חייו עסק ועוסק בחינוך, שאמר: "פגשתי יהודי שלמד אצלי שהזכיר לי משפט שאמרתי לו לפני עשר שנים ועשרים שנה ויותר".

ופעם פגש בתלמיד שלמד אצלו לפני שנים רבות, ולאחר מכן העיד אבי שליט"א: אני לא מאמין להיכן הוא הגיע, זכורני שבבחרותו היה שובב גדול ומנותק מהלימודים, ואילו היום הוא מזכיר לי כל מיני משפטים ושיחות שהיו לי עמו. **מדהים ומעודד!!!**

יסודי הדברים, כפי שפתחנו, תלויים בשאלה עד כמה האדם זוכה ליצוק ערכים לתוך עולמו הפנימי, ועד כמה אנו - כהורים ומחנכים - נהווה דוגמא אישית עבורו להטמעתה מידות טובות וערכים חשובים. **וכל כך מדוע?**

כיון שזהו חלק ומוטיב יסודי וחשוב בבניין עולמו הפנימי, כאשר הדברים משפיעים על פנימיותו ומהווים את **הקול הפנימי** **שבתוכו**.

כמובן שישנם מרכיבים נוספים, כאמור, היוצרים מציאות ומצב בנפשו של האדם, ובדרכי פעולתו ותגובותיו כלפי הקורה בעולמו. הלא הם הדי.אין.אי (DNA) ממנו האדם קרוץ, האינסטינקטים המולדִים אצלו ומצב רוחו באותו רגע בו נקלע הוא לסיטואציה, אך חלק מרכזי וחשוב מאוד הינו מה שהוא חווה במשך חייו וסולם הערכים עליו גדל. והאחריות הרובצת עלינו

גדולה וחשובה, לייצר ולחרוט בנפשו ובעולמו יסודות חיוביים בעבור יוכל הוא להתעלות, ונוכל אנו להרגיש שעשינו מלאכתנו נכונה.

הוויטרניה נשברה מחמת התשוקה למצוה

ישנם בני אדם שעושים את המצוות רק בכדי לצאת ידי חובה, "ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה" (ישעיה כט, יג). וישנם כאלו ששמחים לעשות את המצוות ומצפים אימתי תבוא המצוה לידם כדי שיקיימוה, ועונג גדול מאוד יש להם בהגיע המצוה לידם.

מספרים על הגה"ק רבי לוי יצחק מברדיצ'ב, סנגורם של ישראל, שלאחר תשעה ימים שלא הניח תפילין בחוץ לארץ בשל חג הסוכות ושמיני עצרת, קם ממיתו מבעוד לילה והמתין בצפייה גדולה שיגיע זמן הנחת תפילין, ומרוב תשוקתו להניח את התפילין שכח שהם בתוך הוויטרניה, וכתוצאה מהמהירות לקחת את התפילין נשברה דלת הוויטרניה העשויה זכוכית... ואף על פי שהתורה היא זאת שאמרה שאסור להניח תפילין בתשעת ימי החג, מכל מקום בפועל לא היה לו את המצוה היקרה הזאת, ולכן השתוקק כל כך לקיימה.

כאמור התפילין הם "תגא דמלכא" - הכתר של המלך, הכתר של מלך העולם, והוא נתן אותו לנו קרוצי החומר, בשר ודם. כמה עלינו לשמוח בשעת הנחת תפילין, ולצערנו יש אנשים המברכים את ברכת התפילין במהירות העולה על מהירות האור. ולא תמיד יודעים לעומק את מעלתה היקרה של מצוה זו ומתבוננים ביסודה בהתקשרות עם הבורא המביאה לתחושת קרבת האלוקים.

מאיזה תפילין פחדו השודדים?

מסופר שבאחד הימים, כאשר רבנו הגר"א ז"ל היה שרוי בעיצומה של הגלות שערך, התנפלו שודדים על בעל הבית שבו התארח. הוא שמע צעקות נוראות ומיהר לצאת מחדרו, לברר את פשרן. כשראו השודדים את התפילין, תכף ומיד הניחו לבעל הבית וברחו בבהלה מרוב פחד.

לאחר שנרגע, שאל בעל הבית את הגאון: "מה עשית? איך גרמת להם שיברחו מרוב פחד?". האכסנאי ההוא עדיין לא ידע עם מי יש לו עסק, הוא לא הבין שמדובר ברבן של כל בני הגולה, וחשב שמדובר בסתם אורח, ולכן הקשה: "איך זה יכול להיות?".

אמר לו הגאון: "הרי זה מפורש בכתוב: 'וַיִּרְאוּ כָּל-עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיָד וַיִּרְאוּ מִפְּנֵי...'

בעל הבית לא הבין, וחזר והקשה: "אם כן למה מהתפילין שלי הם לא נבהלו? מה יש בתפילין שלך שהבריח אותם?"

השיב לו הגאון: "רבי אליעזר הגדול לא אמר: 'אלו תפילין שעל הראש', אלא: 'אלו תפילין שבראש', הם לא התייראו מהתפילין שעל ראשי, אלו אינן שונות משלך, הם נבהלו ונרעשו מהתפילין שבתוך הראש שלי"...

כשבתוך הראש מונחת מהות התפילין, כשהמוח כולו משועבד לעבודתו יתברך – עמי הארץ רואים זאת ומתייראים.

מסופר על הרב מפוניבז' זצ"ל, שנסע פעם עם החזון איש זצ"ל במונית באחת הערים בארץ. בימים ההם עוד לא היה חשש כל כך גדול מנסיעה בשכונות הערביות, וכך בדרכם חלפו שני גדולי הדור באחת מן השכונות הללו. אלא שבדיוק אז טמנו כמה פרחים מארב למונית, והחלו לידות לעברה אבנים.

הנהג חשש מאוד מפניהם, אבל החזון איש ביקש ממנו לעצור. הוא פתח את הדלת, ונהג המונית נזעק בבהלה: "הרב, היזהר נא, הרי הם עלולים לפגוע בכם". אולם החזון איש לא שעה לאזהרותיו, יצא ונעמד מול הנערים הפוחזים, ומיד כשאלו ראו אותו – ברחו משם כל עוד נפשם בם.

כך מתגשמת הברכה: "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", כשהתפילין בתוך הראש – הרואים מפחדים ומתייראים.

הגנרל שנישק את המדים...

את הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל הגלו הרוסים לסיביר, עבודות פרך לא יכלו לתת לו כיון שהיה קטן קומה, ולכן נתנו לו לשטוף את החדרים. המשטר בסיביר היה אכזר ולא נתנו ליהודים להיכנס עם חפצי קודש כגון טלית ותפילין, אך הרב גלינסקי היה מחביא את התפילין בכיס מכנסיו ומסתנן במעבר בלי שיראוהו בשל קומתו הנמוכה.

מידי יום בעלות השחר, יהודים רבים שהוגלו אף הם לסיביר, התייצבו ליד חדרו של הרב גלינסקי, הניחו את התפילין וקראו עמו קריאת שמע אחד אחרי השני. באותו חדר ששהה הרב גלינסקי היה גם קצין רוסי שנשלח לגלות בסיביר, וכשהיה הרב קם בעוד לילה להניח את התפילין היה רואה את אותו קצין רוסי קם, מוציא מתיקו את בגדי הקצונה עם כל התארים והדרגות התפורות עליו, לובשם וממלמל מספר מילים בלחש, "כולם לעמוד דום", "להתקדם, לקפוץ..."

הרב גלינסקי התפלא וכשראה שדבר זה חוזר על עצמו יום אחר יום ניגש לקצין הרוסי ושאלו לפשר הדבר, התמלא הקצין התרגשות ואמר בעיניים דומעות: "בעבר הייתי גנרל גדול ופיקדתי על גדוד שלם של עשרת אלפים חיילים, הייתי מכובד ובעל עמדה גבוהה, אך יום אחד העלילו עליי עלילה ונזרקתי לסיביר... וכפי שכולם יודעים, בסיביר לא מחשיבים את האדם כלל ועושים ממנו גרגיר של חול, ואני חושש שבמשך הזמן אתרגל לחיות כאדם מושפל, ולכן כדי לזכור כל הזמן שאני בדרגה ומעמד גבוה, הבאתי עמי את בגדי הקצונה וכל בוקר אני לובשם וממלמל בלחש מילות פקודה כדי שארגיש שאיני מזולזל ומושפל ולא אאבד את העליוניות הפנימית שלי".

סיים הרב גלינסקי ואמר:

כל בוקר יהודי מתעטף בטלית ומניח תפילין, עושה אימונים כדי שלא לשכוח שהוא בנו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, לובש מדים, ברוך אתה ה'... להתעטף בציצית... ברוך אתה ה'... להניח תפילין, ממלמל כמה מילים, שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד... ה' שפתי תפתח, וזוכר שהוא בנו של מלך, אתה בן של מלך - אל תזלזל בעצמך, אל תשפיל את עצמך - תישאר ביהדותך. כל יהודי, מעלתו רמה ונישאה, בנו של מלך, ואף שכעת נמצאים אנו בגלות ומושפלים, אם נלבש את מדי המלוכה כל בוקר, נתעטף בטלית ונניח תפילין, נרגיש שאנו בניו של מלך מלכי המלכים, ולעולם לא נשכח זאת.

האדם חייב לחוות ולהרגיש שיש לו תפקיד, שיש לו ייעוד. ובהעדר העניין הבסיסי הזה הרי שמתעורר **הקול הפנימי** הבסיסי הנובע מתוכו, ומביאו ח"ו למקום של העדר מבוכה ובלבול, חוסר חשק ועוד.

חלק ב

ונפתח פתח נוסף בדברים, הממחיש כיצד בעצם בידו של כל אדם לייצר **קול פנימי** חיובי, היכול להביאו למחוזות גבוהים ותפקידנו כמכוונים לעורר ולכוון את העלם הצעיר למחשבות הללו כלפי עצמו. וכפי שנראה מהעובדה הבאה:

רצף של שעות גורליות...

הוא היה הצעיר מביניהם, וכבר היה לחוץ, ובצדק. אחותו הגדולה ממנו, בת 27, מייחלת למצוא את זיווגה כבר כמעט עשור. וגם הוא כבר בתור, וכבר אינו צעיר, כבן 22. רוב חבריו כבר הקימו בתים בישראל, חלקם כבר עורכים חלאקה לבניהם. והוא עדיין באותו מצב, מצפה לישועה. את ימיו ולילותיו הוא מעביר בין כותלי הישיבה, מנסה ללמוד משהו, אולם לא קל לו. לשוב הביתה זה לא נעים בעליל, מה יש שם חוץ מעוד כמה זוגות עיניים כבויות, כאובות, מצפות, מייחלות, דומעות...

ביום מן הימים, כשחש כי יגונו גדש את הסאה, נשבר לבו בקרבו, הוא פנה אל מורו ורבו שליט"א, אחד מגדולי האדמו"רים בדורנו, נכנס לחדרו ופשוט החל לבכות בכי תמרורים. הרבי ידע היטב על מצוקת המשפחה, היטיב להבין את הסיבה לבכי, ובאופן נדיר ומפתיע - עצם לרגע את עיניו, ואחר כך פנה אל הבחור ואמר לו: "ייתכן והכל תלוי בך, בידך הדבר!"

'מה?' - שאל הבחור, 'תלוי בך?!?!' - מה אני יכול לעשות? הרי כבר עשיתי הכל, הכל. כל סגולה, כל תפילה, כל מה שהייתי יכול לעשות - עשיתי. מה עוד יכול אני לעשות?! - שאל הבחור, כשתמיהה רבתי שואגת מירכתי ליבו...

לימוד התורה! - השיב הרבי, 'פשוט לעסוק בתורה. זה התפקיד שלך, זה מרחב הפעולה שלך. התורה היא מפתח לכל ברכה אלוקית והשפעה שמיימית. אם תשקע אל תוך לימוד התורה, אם תתאמץ להתמיד בה, אם תתמקד בקשר עם התורה - ייפתחו שערי שמים בפניך בעזרת השם!' - סיים הרבי ונפרד מהבחור בברכה חמה.

הבחור שב לשיבה, וכל הדרך גואים בו הרהורים. 'אני? ללמוד? והרי אני לא מסוגל... עוד מנעוריי אינני מצליח לשבת במקום אחד חצי שעה רצופה, ועל אחת כמה וכמה היום, כשאני אחד הבחורים המבוגרים בשיבה, אין לי חברותא, אני חי כערער בערבה. שאני אשקיע בלימוד התורה? איך אני יכול? אני מסוגל בכלל?'

הוא מגיע לשיבה, ואת פניו מקדם ידיד ותיק, הוא מספר לידידו את אשר אמר לו הרבי, והלה אומר לו: 'ראה נא, בקהילתנו יש מנהג לערוך לעיתים סדר לימוד של 10 שעות רצופות, זה בוודאי לא קל, בטח לא עבורך, אבל אולי זו הדרך שתוביל לישועה...' - אמר, והותיר את הבחור שקוע בהרהורים, במלחמה בעומק הלב, בקרב איתנים בין יצריו...

ואז הוא החליט, הוא יערוך סדר לימוד עשר שעות רצופות, לא פעם אחת - כי אם עשר פעמים. הוא לא מסוגל לעשות זאת מדי יום, אז הוא יעשה זאת בהפסקות - יום כן ויום לא, יום לימוד עשר שעות ויום מנוחה. ובורא עולם, נותן התורה, בוודאי יראה בעוניו...

ביום הראשון, הוא מתיישב ליד הגמרא בשקיקה, בעיניים בוערות ובמבט נחוש. השעה הראשונה עוברת עליו כבתוך חלום, בשעה השנייה הוא צריך להתאמץ, בשעה השלישית הוא כמעט נשבר, אולם בשעה הרביעית - לפתע חש התרוממות הרוח פושטת בנשמתו, פתאום הרגיש תחושה עילאית נפלאה, אותה לא חווה שנים ארוכות. התחושה הזו הולכת ומתחזקת, לבו מתמלא אושר וסיפוק עם כל דקה שעוברת, עד שעשר השעות מסתיימות להן - והוא כלל לא שם לב... אושר מציף את לבו, תענוג רוחני עילאי. הוא חש כמו מנצח השב עטור תהילה מהקרוב המסובך בעולם, וזאת למרות שאיש לא טפח על שכמו. עוד באותו ערב קיבל 'זריקת עידוד' מבורא עולם, כאשר אמו בישרה לו על הצעת שידוך חדשה לאחותו. זה לא מובן מאליו, בגיל 27 יש לעתים חודשים ארוכים של יובש מוחלט, כנראה הלימוד שלו היזז משהו... הוא המשיך במתכונת שקבע לעצמו, ימי ראשון, שלישי וחמישי, יוחדו ללימוד עשר שעות רצופות, ימי שני, רביעי וששי, למנוחה.

ואז, הנס הגדול התחולל, כפי שאותו בחור סיפר לנו בעצמו:

'ימים ספורים לאחר היום העשירי, זה קרה. לאחר כמעט עשור של ציפייה, לאחר כל כך הרבה תפילות וסגולות - כנראה מה שניצח זה היעשר כפול עשרי שלי. הנה כי כן, אחותי עומדת בשעה טובה להקים בית, קריאות הי'מזל טוב' נשמעות מכל עבר, הבנתי שעשיתי משהו בכוחותיי הדלים!'

כשוך הדי השמחה, הוא קיווה כי הכלל 'אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים' יפסח עליו, והחל ללמוד סדרי לימוד שעות רצופות לזכות עצמו, לישועתו שלו. וגם הפעם הישועה לא איחרה לבוא, בחלוף תקופה גם הוא בא בברית האירוסין, וכעבור מספר חודשים הקים בית נאמן בישראל!

וואם נראה לכם שהרווח הגדול הוא הישועות הנפלאות אותן זכיתי לראות - טעות בידכם! - מספר לנו גיבור המעשה בימים אלה. 'בוודאי שאין מאושר ממני, על הזכות לקרב את הישועות של אחותי ושלי. אולם הרווח הגדול הוא משהו אחר.'

'הרווח הגדול הוא, שלפתע קיבלתי טעם חדש בלימוד התורה. שערי התורה נפתחו בפניי, התחלתי לחשוך בלימוד התורה, לרצות ללמוד, להבין היטב, לקנות את התורה. בעבר נחשבתי בקרב חבריי לטיפוס רחפן ודברן, שלא מסוגל ללמוד שעה רצופה, לא מתחבר לזה. והנה, פתאום, בגיל 22 פלוס, אני פשוט אוהב את התורה בכל לבי, מסתער עליה בכל הזדמנות, רוצה לגדול ולצמוח בה. זה הרווח הגדול עוד יותר, רווח אשר לא יסולא בפז!'

עד כאן הסיפור אותו שמענו מגיבורו, מכלי ראשון ממש. וללמדנו בא:

האמת היא, שכל אחד יכול. גם מי שנראה לו שלימוד התורה 'גדול עליו', משימה כבידה מדי, הוא לא יכול להתרכז - התורה היא גם שלו, ואדרבה - ככל שקשה יותר, ככל שהלימוד לא בא בקלות, ככל שהוא דורש יותר מאמץ, כך הוא מקרב את היהודי לקשר עוצמתי וחיבור אמיץ עם התורה, פותח בפניו את השערים... והשאר, כוחה הסגולי של התורה, העובדה שנותן התורה משפיע ישועות למתמידים בה, זה כבר הבונוס!

הבה נאמץ את התורה אל ליבנו, נהיה מוכנים להשקיע בה כל כח שנידרש. להוסיף ולהתמיד, להתעקש ולשקוד, לרצות ולהתאמץ. כך נזכה לראות ששערי התורה נפתחים בפנינו, ונזכה לישועות גדולות ונשגבות מידי של נותן התורה!

דמעותיו של החתם סופר

מסופר על הגאון הצדיק רבי משה סופר זצ"ל, בעל ה"חתם סופר", שלעת זקנתו, כשלא יכל למסור את השיעור בישיבתו, אמר לתלמידיו, שבנו, הגאון רבי אברהם שמואל סופר זצ"ל, בעל ה"כתב סופר", ימסור את השיעור במקומו. תמהו התלמידים ביודעם שר' אברהם צעיר הוא לימים, והיאך ימסור שיעור בפני תלמידי חכמים מופלגים. ואמנם, ר' אברהם מסר שיעור בעמקות וחריפות כאחד הגדולים.

תלמידיו של ה"חתם סופר" השתוממו מאוד והתפעלו מעילוי צעיר זה, ומיהרו לבית אביו לברכו על שזכה לבן גאון גדול כזה. כשנכנסו לביתו, שאלם הרב אודות השיעור של בנו. ענו תלמידיו: "אשריו ואשרי חלקו של רבנו שזכה לבן זה שלא נופל מאביו..."

כשמוע הרב את דבריהם זלגו עיניו דמעות ואמר להם: "וכי חושבים אתם שבחינם זכיתי בבן גדול כזה? דעו לכם תלמידי שזה עלה לי בדמעות, שמיום שנולד ר' אברהם לא היתה תפילה שלא בכיתי בה בדמעות שלישי, שאזכה שהבן יגדל בתורה..." תלמידי החתם סופר מספרים, שלאחר שסיים את תפילת העמידה, היו רואים שלולית של מים במקום שעמד, מריבוי הדמעות ששפך לפני ה'.

לנדנד את העריסה ולבכות...

מספרים, שפעם אחת כשמרן הגרי"ז הלוי זצ"ל מבריסק היה מהלך בדרך בלויית אחד מבניו, ניגש אליו עובר אורח ואמר לו: אשריכם שזכיתם לזרע בירך ה', שכל בניך לימודי ה' וכולם למדנים ויראים. הרב שמע את הדברים, והמשיך בדרך מבלי להגיב עליהם. בעת היכנסו לביתו אמר הרב לבנו: "וכי אדם זה יודע כמה דמעות שפכתי בשעה שהייתי מנדנד את עריסת בניי? הייתי מתפלל ובוכה לפני ריבונו של עולם ומתחנן שיעלו הילדים ויתעלו בתורה וביראת שמים..."

תלמיד חכם אחד האיר סיפור זה בהעירו, שבדרך כלל בני אדם מתעוררים להתפלל על הצלחת ילדיהם בתורה וביראת שמים, כאשר הם כבר עוסקים בלימוד. ואימתי ההורים בוכים על אודות בניהם? כאשר הם נוחלים אכזבות ומפח נפש, רח"ל. הרב מבריסק לא עשה כן, הוא התפלל ואף שפך דמעות בעודם בעריסה! הנהגה זו מעידה כאלף עדים, על עומק הרצון ועל כנות השאיפה לגדל את הילדים לתורה.

כך מתמסרים להחדרת אור התורה בלב הצאצאים! כאשר ישנה שאיפה כזו, ישנם גם הכח והרצון להשקיע זמן ומרץ ומשאבים לגידול נכון של הילדים. שאיפה כזו אפשר ואף צריך לבנות ולטפח, עוד בטרם באו הילדים לעולם.

לא תתקיים החכמה אלא במה שתלמד בטורה, בעמל וביראה

משוש חייו וחמדת ליבו של כל יהודי, היא התורה הקדושה. התורה היא חיינו ואורך ימינו, מתוכה נלמד ארחות חיים ונשאב תעצומות נפש, היא הכתר לראשנו והיא המביאה שלווה בארמונותינו. מקור החמצן של עם ישראל הוא התורה הקדושה, שכל יהודי שואף להתחבר אליה, להגות בה, לשקוע בסוגיותיה, לדלות את פנינה וליטול הימנה מלוא חפניים חיזוק ועוצמה. הרגע בו ניתנה התורה, היה הרגע המכונן שלנו כעם וכאומה, אז קיבלנו את היקרה שבמתנות, את מה שהפך אותנו לטובים ומושלמים יותר מכל ברואי תבל. מאז ועד היום, נפשו של כל יהודי נכספת לזכות לחיבור אמיתי עם התורה, להבנה איכותית בלימודה, לקשר נפשי עמוק עם אותיותיה, לתחושה הנפלאה של להיות כרוך עם התורה ודבק בה באמת.

אולם, לא תמיד זה קל, יותר נכון לומר - כמעט תמיד זה לא קל. רבים כל כך חשים קושי בחיבור עם התורה, מרגישים שהם לא מצליחים לממש את שאיפותיהם בקשר עימה. מבוגרים עם נערים, ילדי תשב"ר לצד קשישים, אברכי כולל כקובעי עתים, שבים לעיתים ואומרים 'זה קשה לי, אני חש כי אינני מרגיש מספיק טעם בלימוד התורה...!'

וזה לא שהם לא צודקים. אכן, התורה לא נקנית בקלות, והתחושות הללו אותנטיות ואמיתיות. פעמים רבות חשים לומדי התורה שהם מתקשים להבין או לקלוט, המבנה מורכב עבורם, השפה לא ברורה, העניינים לא קרובים לליבם. בנוסף, התורה דורשת התמדה וריכוז - לעתים לאורך שעות ארוכות, גם זו משימה לא קלה. קשיים אלו ואחרים העומדים בדרכו של הלומד, יוצרים את התחושות ש'זה לא בשבילי', 'אני לא מסוגל', 'אינני חש טעם בלימוד', 'ודומותיהן...

זו טעות, כי ההיפך הוא הנכון: הדרך לקניין התורה עוברת דרך הקושי. כי הקושי שחוה הלומד, המחסומים שבפניו, העיקולים שבדרכו, המהמורות עליהן הוא מדלג - הם הם שמקנים לו את החיבור, את הקשר, את האהבה לתורה, את הבנתה ואת קניינה. לא ניתן להגיע לקשר אמיתי עם התורה, אלא אך ורק דרך הקשיים הללו, דרך המאמץ האיתן והבלתי מתפשר להתגבר עליהם!

כך מגלה הנשר הגדול - הרמב"ם, בפירושו המשניות למסכת אבות (פ"ה כ"ג), בלשונו הזהב:

'שלא תתקיים החכמה אלא במה שתלמד בטורח, בעמל וביראה. אבל קריאת התענוג והמנוחה - אין לה קיום ולא תועלת!'
פשוט, ברור, חד, נוקב: הדרך לחיבור אמיתי, נצחי, קבוע ועוצמתי עם התורה, היא בלימוד שדורש עמל, דורש טירחה, דורש מאמץ. לימוד בקלות ובמנוחה - הוא הרבה יותר קל, אבל לא יוצר את הקשר המבוקש עם התורה. מי שרוצה להתחבר ולהתקשר עם התורה - הדרך לכך היא בעמל, ביגיעה, בטירחה מרובה, במאמץ איתנים.
זו הדרך ואין בלתה!

כלומר, אין הכרח שמי שלימודו בא לו בקלות, מי שלא חש בקשיים הללו, מי שהיצר אינו מפריע לו - הוא זה שיזכה להתחבר עם התורה באמת. דווקא הקושי, האתגר, ההתמודדות - הוא הוא ההוכחה שהלומד צועד בדרך הנכונה, אל קשר תמידי, קרוב ונצחי, עם התורה!

יושב אוהלים'-העיקר הוא הרצון

התורה מגדירה את יעקב אבינו: 'יושב אוהלים'. לא שהיה מוכשר, מהיר תפיסה או גאון, רק 'יושב אוהלים'. הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, בעל ה'שבט הלוי', עומד על כך ומגלה:

ללמדך, שהתנאי היחיד והבלעדי להצלחה בתורה הוא הנכונות לשבת באוהל, להתמיד בתורה. קשר עם התורה אינו תלוי בכישורים או ביכולתו, הוא תלוי אך ורק ברצון לשבת בהיכל בית המדרש, להתרכז, להיות שקוע בתורה.

מקור הצלחה של יהודי בתורה הוא זה ורק זה. וככל שקשה יותר, ככל שמורכב יותר, ככל שהישיבה על הכסא, הריכוז, ההתמדה - דורשים מאמץ גדול יותר, זו ההוכחה שהוא בדרך הנכונה. רק להמשיך בכל הכח ובכל העצומה, לא לוותר ולא להירתע, מתוך אמונה ברורה בדרך וידיעה בהירה שרק כך מגיעים אל היעד. רק בהתגברות על הקשיים הללו ובריכוז מאמץ להוסיף ולשבת, להשקיע ולשקוע בתורה - רק כך זוכים בקשר נצחי עם התורה!

ילד, בחור, אברך צעיר, יהודי בוגר, לומד בשיעור או שוקד על דלתי התורה! נקוט כלל זה בידך, הגדילה בתורה משולה לנסיעה באופניים במעלה ההר, ככל שקשה יותר ונדרש ממך להתאמץ - זוהי ההוכחה שאתה בעלייה תלולה יותר, נוגע בפסגה. ככל שנדרש יותר מאמץ, ככל שהמלאכה אינה קלה, ככל שמקדישים יותר תעצומות נפש - כך זוכים להתחבר ולהתקשר באמת עם התורה, ולחוש את מתיקותה בכל לב ונפש!

והדברים אכן פשוטים למביני ויודעי דבר, אך הם מוכרחים להיות חלק מהשיח של כל מנחיל דרך לדור העתיד לייצר סוג של **קול פנימי, רציני ומהותי** מסוג זה אצל תלמידיו, בניו ושומעי לקחו.

אך זאת עלינו לדעת, שהטבעת חותם, השפעה על האחר - הסביבה, ויצירת קולות פנימיים טובים בעולמו, אינם צריכים להיות בדווקא ע"י דיבורים והשפעות מילוליות. פעמים רבות עצם הדוגמא האישית יוצרת הנחלת דרך פלאית ממש בעולמו של הילד, או העלם הצעיר.

מדוע המזבח החיצון נקרא קודש הקודשים?

יסוד לדברים אנו מוצאים בפרשתנו, פרשת 'תצוה', כי התורה כינתה את המזבח החיצון בשם קודש הקודשים, שנאמר: "והיה המזבח קודש קודשים" (כט, לז).

ומאידך מצאנו כי המזבח הפנימי, מזבח הקטורת, אשר ניצב בתוך ההיכל ממול ארון ברית ה', כינהו הכתוב - "קודש". והדבר תמוה, הרי לכאורה קדושת המזבח הפנימי גדולה יותר מהמזבח החיצוני, ואם כן על שום מה האדיר הכתוב את המזבח החיצוני, מזבח האדמה, וכינהו בשם 'קודש הקודשים', בעוד שאת המזבח הפנימי כינה רק "קודש"? משיב על כך הגאון רבי משה פיינשטיין זצוק"ל ומציב בתשובתו יסוד השקפתי מרכזי וחשוב: מזבח החיצון זכה לכינוי 'קודש קדשים' דווקא בשל היותו חיצוני. בזכות מיקומו בחצר בית המקדש היה ניכר לעיני כל בני ישראל, ועל כן השפעת הקדושה ממנו היתה רבה. כל רואיו הושפעו וספגו מקדושתו ובזכות כח השפעת קדושתו הרבה כינהו הכתוב "קודש קודשים". תלמידי החכמים, הרבנים, המרא דאתרא - בבחינת קודש קודשים הם, כמזבח החיצון, כך מאריך לבאר הגר"מ פיינשטיין זצוק"ל, משפיעים הם מקדושתם על כל הצבור ושומעי לקחם. כל רואיהם מושפעים, סופגים וקולטים מדרגתם המרוממת ומקדושתם הנעלה. מהווים הם דוגמא אישית לכל שומעי לקחם, הם כמגדלור המאיר למרחקים אשר מתורתם, מהתנהלותם וממעשיהם מוקרנים ומושפעים כולם.

אין ספק שדרגה זו מחייבת זהירות מופלגת ועצומה, כיון שלכל תנועה ותנועה יש השפעה על הכלל. וממשיך הגר"מ פיינשטיין זצוק"ל ואומר כי ההורים אף הם בעניין זה בבחינת המזבח החיצון, המהווים למעשה השפעה ישירה על חינוך ילדיהם, הן לטוב והן חלילה למוטב, ומשמשים דוגמא אישית מקרינה בכל מעשה, בכל דיבור ובהלך המחשבה. לכל פעולותיהם ומעשיהם של ההורים יש השפעה ישירה על הבנים, והדוגמא האישית של ההורים היא המודל לחיקוי אצלם, בבחינת: "כזה ראה וקדש".

ומכיון שכך, האחריות המוטלת על ההורים עצומה ונשגבה עד מאד, מהות דור ההמשך, איכותו התנהגותו, מעשיו והליכותיו, כל אלו סמוכים ונשענים על כתפי ההורים, אורח החיים אותו מנהלים ההורים בביתם, סולם הערכים המוצב בבית, שאיפות ההורים והשקפותיהם - כל אלו מהווים משפיעים ישירים על נפשות הבנים ומרכיבים את מכלול אישיותם. כל סטייה - ולו הקטנה ביותר - בהליכות ההורים, עלולה להוליד תוצאות הרס בחינוך הילדים.

הרב אברהם וולף זצ"ל היה ממשיל את משמעות הסטייה לזוית, מה הזוית בתחילה קרניה סמוכות זו לזו וכמעט לא ניכר המרחק אך אט אט ככל שמתמשכת ומתארכת הזוית כך גדול ומתעצם המרחק יותר ויותר, כן הדבר במעשי ההורים. סטייה דקה מולידה סטייה גדולה, אם יוותרו ההורים על סנטימטר אחד של קדושה בכל תחום שיהיה, אצל ילדיהם המרחק כבר יתבטא במטרים.

בניכם אשר יקומו מאחריכם!

דורשי רשומות היו אומרים על הפסוק: "בניכם אשר יקומו מאחריכם", מהי נקודת המוצא בהתחלה של הבנים? "מאחריכם"! מנקודת הסיום של ההורים, מאותה נקודה שעצרו ההורים ממשיכים הילדים ללכת, ועל כן האחריות נוראה ועצומה. בעניין זה מסופר על אדם שהלך להתייעץ עם אחד מגדולי המחנכים אודות בנו שאינו מעריך נכונה את חשיבות התפילה ולא נמנע מלדבר באמצעה.

טען האב בצער: "הנה אך צעיר לימים הוא, וכבר איבד את הטעם בתפילה, מה יהיה עליו לכשיגדל? כיצד תיראה תפילתו?" כתשובה שאל הרב את האב הכאוב: "האם אתה בעצמך נזהר שלא לדבר כלל בשעת התפילה?" השיב האב: "ודאי, חלילה לי מלדבר בשעת התפילה".

המשיך ושאלו הרב: "ושמא בשעת קריאת התורה משוחח אתה?"

השיב האב: "חלילה לי מלדבר בשעת קריאת התורה, אך האמת היא שבדקות הפנויות בין גברא לגברא, עד שהחזן עושה ימי שבירך' לעולים לתורה, אני מרשה לעצמי לפטפט מעט".

השיבו הרב: "אם כן זהו הגורם שבנך מזלזל בתפילתו ואינו מחשיבה כראוי, כיון שאתה משוחח שיחה בטלה בבית הכנסת". אמנם, אתה מדבר שלא בשעת התפילה או הקריאה בתורה, אך דע כי סטייה קטנה אצלך עלולה להוליד בעקבותיה סטייה גדולה אצל בנך. ודאי הוא שאם בנך היה רואה אצלך את הזהירות המופלגת שלא לדבר כלל שיחה בטלה בבית הכנסת, היה מושפע מכך ולומד להחשיב יותר את התפילה.

"בטוחני", כך המשך הרב, "שאם תחזק אתה בעצמך עניין זה, תראה השפעה וחיזוק ישיר אצל בנך גם כן". הנה כי כן למדנו איפוא כי ההורים הם כמזבח החיצון, תחום השפעתם גדולה ועצומה על ילדיהם, כי מהווים הם הדוגמה האישית והמודל לחיקוי אצל ילדיהם.

השפעה לכל מעשה

גם בעניין הקטורת מצאנו ביטוי לרעיון זה, וכך אומרת התורה "והקטיר אהרון קטורת... בבוקר בבוקר בהיטיבו את הנרות" (ל, ז). וביארו חז"ל (יומא לט): כי הקטורת היתה נקטרת בחשאי אבל ריחה היה נודף עד יריחו, וכן השפיעה לדורות, כמבואר בגמרא כי אף לאחר מאות שנים הריחו את ריח הקטורת מבין כותליה.

את עניין ריח הקטורת ביארו חז"ל בזוהר (מובא במכתב מאליהו חלק ה' עמ' 416) וז"ל (תרגום): כל מי שמריח העשן ההוא של הקטורת, כשעולה העמוד ממעלה עשן, היה מברר את ליבו בברירות (של אור בשמחה) לעבודת רבו, וזוהמת היצר הרע עוברת ממנו ואין לו לב אחד אלא לאביו שבשמים, כי קטורת היא שבירת היצר הרע, ודאי כי אין לך דבר חביב לפני הקב"ה כקטורת" (עכ"ל). ומפליא הדבר עד כמה היה גדול כח השפעתה של הקטורת על כל ירושלים וסביבותיה בשעתה ולדורות, אף על פי שהיתה נקטרת לפני ולפנים בהסתר ובחשאי.

מבאר הגר"מ פיינשטיין זצוק"ל כי למדים אנו מכאן יסוד חשוב לכל מעשה קדושה, אף שהוא נעשה לפני ולפנים בחדרי חדרים, השפעת קדושתו ישירה על כל העולם כולו.

לכל מעשה, דיבור ומחשבה של קדושה ויראת שמים, יש השפעה על כל העולם כולו, כדברי הגמרא בקידושין (מ, ב) וז"ל: "העושה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות".

למעשי של האדם, לדיבוריו ולמחשבתו, כח השפעה עצום ונשגב, הן לטוב והן חלילה למוטב. וכיון שכן, האחריות מחייבת כל אחד ואחד להיות זהיר כלפי מעשיו, כיון שהציבור כולו מושפע מכך.

ובמיוחד ההורים והמחנכים, שעל כתפיהם מוטלת האחריות הכבדה על חינוך ילדיהם, לכל מעשה שלהם, אף בחדרי חדרים, יש השפעה והשלכה על "בניהם אשר יקומו מאחריהם". ומהדוגמה האישית אותה מקרינים הם, מושפעים ילדיהם, ומהליכותם ושאיפותם סופגים הם, ובהתאם לכך יתוו הם לעצמם את עתידם בהמשך חייהם.

יוסף הצדיק מהווה לכך דוגמה חיה בולטת, דמות דיוקנו של אביו ליוותה אותו בהיותו בארץ ניכר רחוק מבית הוריו, שמרה והשפיעה עליו, ובעקבות החינוך שינק בבית הוריו, התווה את דרכו המרוממת והגדיל בצדקו.

ילדינו אף הם, יתדות עתידם נטועים עמוק בהווה שלנו, ההורים, ובהתאם לדוגמה האישית שנחיל להם, כך יתוו הם את עתידם, ולוואי ונזכה שדמות בית הוריהם תיחקק בזכרונם כדמות חיובית, מדרבנת ומרוממת, מקדמת ומגביהה בדרך העולם.

למדנו עד היכן כח השפעתנו כהורים ומחנכים, ומנחילי דרך, לייצר אצל הפיקדונות הקרובים אלינו קולות פנימיים חיוביים לעבודת ה'.

ויהי רצון שנוכח לכך וביתר שאת, אמן.

מופץ לעילוי נשמות ישראל אשר אין מי שיזכיר וינציח שמותם
הארות והערות יתקבלו בברכה במייל זה

שבת שלום

מיכאל זכריהו

